A razina

Prvi polazni tekst

Sofoklo, Antigona

Antigona:

Pa ì jā, gle i òd svih ponajgore mrem,

u podzemlje se spuštam prije no je red.

No nadom ja se krijepim, da ću ocu svom

i majci pokojnoj zacijelo draga doć,

i tebi, mili brate, Etèoklo moj!

Kad vas je snašla smrt, tad rukom svojom tom

uredih vas i umih, žrtven prinijeh dar

na grobu vam. A sad, Polìniče, zbog tȍg,

što tebi odah čast, ovako umirem.

Drugi polazni tekst

Vjenceslav Novak, Posljednji Stipančići

Luciji su rasla krila, kako god je padala očeva snaga – ona se sve slobodnije otimala željeznoj stezi u kojoj ju je umio otac prije sapetu držati. Lucija nije spavala. Kad je Valpurga ušla na prste u sobu, našla ju je još zaplakanu s velikim tamnim kolobarima ispod očiju.

– Otac ti je oprostio – reče joj mati prisilno veselim glasom i poljubi je u čelo. – Zar nisi čula? Oprostio ti je.

Lucija nije odgovarala.

– I on je pretrpio ovih dana mnogo – nastavi Valpurga sućutno – a mi nismo znale ništa. Budi mu dobra, da ga i ti ne žalostiš kad se na nj digla nesreća sa svih strana.

Valpurga je naumice htjela da probudi Lucijinu izvjedljivost – ali uzalud.

– Znaš li što se dogodilo s Jurjem? Tko bi to mogao i pomisliti! Ja se upravo čudim – nastavljala je Valpurga da gane Luciju – te je to i preživio a da ga nije ubila tuga i sramota... Zar ne čuješ, Lucijo? Juraj ti je u Beču konobar...

– Šta? – upita Lucija.

– Tvoj brat od kojega smo toliko čekali, ostavio je nauke i otišao među konobare. Otac će ti poludjeti od žalosti.

– Tako? – digne Lucija glavu. – Kad je svojoj kćeri bez ikakva povoda mogao proreći da će biti i gora od konobarice, zašto da poludi ako mu je sin postao konobar?

– Lucijo, što to govoriš? – snebivala joj se mati. – Imaš li ti srca?

– Majko, ne vrijeđajte me i vi! Ni riječi o tom ako me želite imati živu. Ja nemam oca, a ni brata. Da vidite druge kako ih braća miluju, a one se braćom ponose. Kad je pitao za me moj brat? Je li ikada dao povoda te bih osjetila s radošću da imam brata? Ne govorite mi!

Smjernice

Predstavite poetiku djela Antigona i poetiku djela Posljednji Stipančići.

Portretirajte Antigonu i Luciju Stipančić na temelju djela u cjelini.

Usporedite polazne tekstove na sadržajnoj i stilskoj razini.

Usporedite polazne tekstove s književnim djelima slične tematike.

Obrazložite svoje tvrdnje.

B razina

Prvi polazni tekst

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, Zločin i kazna

„(…) Ne želim ja vaše žrtve, Dunječka, ne želim, mama! Od toga neće biti ništa dok sam ja živ, neće, neće! Ne pristajem na to!”

Odjednom se trgne i zastane.

„Neće? A što ćeš učiniti da od toga ne bude ništa? Hoćeš li im zabraniti da se žrtvuju? A kakvo pravo imaš? Što im možeš zauzvrat obećati da bi stekao to pravo? Da ćeš njima posvetiti sav svoj život, svu svoju budućnost, kad dovršiš studije i dobiješ namještenje? To smo već čuli, ali to je na vrbi svirala, nego, što ćeš sada? Jer tu treba sad nešto učiniti, razumiješ li? A što sad radiš? Živiš na njihovoj grbači. Jer one dobivaju novac na račun mirovine, a dobivaju ga od gospode Svidrigajlovih! Kako ćeš ih očuvati od tih Svidrigajlovih, od tog Afanasija Ivanoviča Vahrušina, ti budući milijunašu, Zeuse, što upravljaš njihovom sudbinom? Za deset godina? Ali za deset godina majka će ti već oslijepjeti od pletenja rubaca, pa možda i od suza; iskopnjet će ti od posta; a sestra? Hajde, dosjeti se što može biti od tvoje sestre za deset godina, ili u toku tih deset godina? Jesi li se domislio?"

Drugi polazni tekst

Vjenceslav Novak, Posljednji Stipančići

Dragi Muki!

Proces je bio kratak, a novce ću imati sutra. – Mati se uspela k meni u moju sobu posavjet, bolje reći informaciju o Fedici. Uvjeravala me je da se Fedica zaljubio u sestru, a ona u nj. Naravski, tu se dalo doći i s njezinom pameću do pitanja: Tko je Fedica? – i ono drugo što je s tim pitanjem u savezu. Ja sam se držao onoga što sam ti u pogledu toga već pisao. Govorio sam diplomatski, premda je moja stara neprestano klimala glavom kao da razumije što ja ni sâm nijesam razumio. Povjerila mi je i skrbno i veselo da si nasamu govore „ti" i da je Lucija sretna i presretna. – Morao sam joj obećati da ću o tom govoriti s Fedicom. Što bih o tom s njime govorio, toga uistinu ne znam.

Kad sam prešao na novčano pitanje, stvorilo se preda mnom naglo njezino dugačko lice, treskanje glavom i žmirkanje očima: Nemam... (…) Bio sam prisiljen upotrijebiti sredstvo što si ga ti kod svoje stare tetke s uspjehom prakticirao. Uzeo sam pištolj: „Ili pet stotina ili ćete me naći u ovoj sobi prostrijeljene glave." Neću ti je opisivati kakvim je očima gledala na pištolj u mojoj ruci; znam da nije bila rumenija nego tvoja tetka kad si se s njome ovako našalio. Sve je htjela nešto govoriti, ali su joj usta bila ukočena... „Žao mi je", rekoh joj, „ali meni drugo ne preostaje." „Pa dobit ćeš, dat će ti se", reče napokon, „kakav si ti to, zaboga! Dobit ćeš..." A jutros mi je već donijela novce. „Eto ti, prodala sam kuću."

Smjernice

Predstavite djela Zločin i kazna i Posljednji Stipančići u kontekstu književnopovijesnoga razdoblja u kojemu su nastala.

Portretirajte Rodiona Raskoljnikova i Jurja Stipančića na temelju djela u cjelini.

Usporedite polazne tekstove na sadržajnoj i stilskoj razini. Objasnite na koji su način događaji iz polaznoga teksta motivirali postupke Rodiona Raskoljnikova u djelu Zločin i kazna. Protumačite ulogu polaznoga teksta u karakterizaciji Jurja Stipančića u djelu Posljednji Stipančići.

Usporedite polazne tekstove s književnim djelima slične tematike.

Obrazložite svoje tvrdnje.